

Ірина КОЛОС,
канд. екон. наук, доцент, доцентка кафедри менеджменту,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Україна
ORCID 0000-0001-7134-1441
vasylivna.irynd@kneu.edu.ua

РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ БІЗНЕС-ЕКОСИСТЕМ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ІМПЕРАТИВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ТРАНСЦЕНДЕНТНОСТІ

Анотація. Обґрунтовано резильєнтність бізнес-екосистеми в умовах трансцендентного зовнішнього середовища. Доведено, що синергія Lean-методів, цифровізації та емоційного інтелекту лідерів є стратегічним імперативом реалізації Цілей сталого розвитку з фокусуванням на забезпечення прийняттого рівня стійкості бізнес-екосистеми.

Ключові слова: резильєнтність, бізнес-екосистеми, стратегічні імперативи, сталий розвиток, умови трансцендентності

Актуальність. В сучасних умовах трансцендентності, де зовнішнє середовище набуло ознак непередбачуваності, нелінійності, виходу за межі традиційного стратегічного планування, функціонують українські бізнес-організації. Традиційні підходи, моделі та методи управління, що забезпечують стійкість окремих суб'єктів господарювання виявляються нерациональними. Реалізація Глобальних цілей сталого розвитку вимагає зміни від локального виживання до формування мережевої життєздатності. Вивчення цієї проблематики є критично важливим для створення цінності кінцевому замовнику / споживачу. Саме резильєнтність екосистем стає однією з домінант й стратегічним імперативом забезпечення сталого розвитку.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні резильєнтності бізнес-екосистем як динамічної здатності взаємопов'язаних бізнес-партнерів перетворювати загрози / непередбачувані кризові ситуації / нетипові нестандартні події у можливості й резерви для розвитку й стабільного функціонування та спільного трансформування.

Результати дослідження. За результатами опрацювання сучасних праць науковців за окресленою проблематикою прослідковується зміна фундаментальних засад стратегічного управління. Традиційна модель стійкості, орієнтована на статичний захист внутрішніх ресурсів, еволюціонувала у концепцію екосистемної резильєнтності. Як зазначено в праці [1], у сучасних умовах реалізації цілей сталого розвитку резильєнтність доцільно розглядати не як механізм відновлення після криз, а як невід'ємний складник стратегії сталого розвитку, що дозволяє підтримувати довгостроковий баланс між економічними, екологічними та соціальними цілями системи. Трансцендентність зовнішнього середовища розмиває межі окремих бізнес-організацій, перетворюючи їх на учасників складних бізнес-екосистем, де життєздатність кожного окремого учасника / партнера мережі прямо залежить від стійкості інших учасників / партнерів.

Дослідження взаємозв'язку між резильєнтністю і сталістю, що здійснено в праці [2], доводить наявність гібридного синергетичного ефекту: екологічна й соціальна відповідальність бізнесу зміцнює репутаційний і соціальний капітал бізнес-організації, що доречно визнавати як «подушку безпеки» під час непередбачуваних ситуацій, загроз або криз. І навпаки, прийнятний і достатньо високий рівень організаційної резильєнтності є базовою передумовою для бізнес-організації щодо не відмови від довгострокових екологічних ESG-зобов'язань у моменти фінансової кризи чи відхилень від рівня запланованих фінансових KPI. В умовах екосистеми цей ефект масштабується, оскільки спільні цінності й етичні імперативи стають головним інтеграційним чинником для співпраці бізнес-партнерів й дотримання домовленостей, а також своєчасному виконанні

взятих зобов'язань з орієнтацією на захист діяльності від кризових явищ різної інтенсивності прояву.

Важливим аспектом екосистемної стійкості є перехід від індивідуальної до розподіленої резильєнтності. Так, в праці [3] обґрунтовано доцільність розбудови колабораційних бізнес-екосистем, які здатні не просто поглинати руйнівні впливи, а й демонструвати властивості антикрихкості, тобто здатності ставати кращими і проактивно використовувати невизначеності як вигоди для подальшого функціонування. Це досягається через формування гнучких інструментів управління проектами, прозорість інформаційних потоків та спільне використання критичних матеріальних й інформаційних ресурсів. Lean-методи й емпатичне лідерство дозволяють учасникам екосистеми оперативно перерозподіляти навантаження й критичні ресурси, мінімізуючи інерційність і усуваючи системні втрати (*muda*).

Особливого значення у формуванні стійкої екосистеми набуває розкриття потенціалу мікро-, малих та середніх підприємств через процеси цифровізації. Як підкреслено в праці [4], стратегія цифрової трансформації виступає потужним каталізатором резильєнтності. Впровадження цифрових інструментів дозволяє бізнес-організаціям долати масштабні обмеження, отримувати доступ до альтернативних ринків збуту і диверсифікувати ланцюги постачання. Цифровий потенціал у поєднанні з екологічною орієнтованістю створює унікальні можливості для адаптації, що забезпечує проактивне реагування на ринкові деформації й підтримує життєздатність як окремого учасника, так і всієї бізнес-екосистеми.

Таким чином, резильєнтність бізнес-екосистеми є інтегрованою тривірневою системою, що охоплює: (1) операційну досконалість кожного учасника / партнера на базі Lean-інструментів і цифровізації; (2) поведінкову стійкість персоналу, підґрунтям якої розглядається емоційний інтелект лідерів окремих бізнес-організацій і бізнес-екосистеми; (3) мережеву синергію екосистеми, засновану на довірі й спільних цінностях сталого розвитку. Оцінювання й прогнозування такої резильєнтності має здійснюватися як через ретроспективні фінансові KPI, так і з використанням прогностичного моделювання гнучкості й швидкості спільного Lead Time відновлення бізнес-екосистеми у відповідь на трансцендентні загрози зовнішнього середовища.

Висновки. Отже, за результатами авторського дослідження можна стверджувати, що резильєнтність бізнес-екосистеми доцільно розглядати як стратегічний імператив сталого розвитку в умовах перманентної турбулентності й багатовекторної невизначеності, що вимагає екосоціального бачення, цифрової трансформації, ESG-орієнтації та екосистемного партнерства.

Забезпечення стійкості бізнес-екосистеми досягається через розподілення ризиків, цифровізацію процесів, зміцнення спільного соціального капіталу та емпатичне лідерство, а також інтегруванням Lean-методів й EQ-компетенцій. Як результат, трансформування резильєнтності на керовану ієрархічну систему показників, що є домінантою національного економічного відновлення й стратегічним гарантом антикрихкості сучасного українського бізнесу.

Список використаних джерел

1. Ford S., Elalfy A., Wilson J., & Weber O. Business resilience in the Sustainable Development Goals (SDGs) era: A conceptual review. *Corporate Governance and Sustainability Review*. 2021. Vol. 5. Issue 4. pp. 8-19. DOI: <https://doi.org/10.22495/cgsrv5i4p1>
2. Ciasullo M., Chiarini A., & Palumbo R. Mastering the interplay of organizational resilience and sustainability: Insights from a hybrid literature review. *Business Strategy and the Environment*. 2023. Vol. 23. Issue 2. pp. 1418-1446. DOI: <https://doi.org/10.1002/bse.3530>
3. Ramezani J., & Camarinha-Matos L. Approaches for resilience and antifragility резильєнтність бізнес-екосистеми вимагає in collaborative business ecosystems. *Technological Forecasting and Social Change*. 2020. Vol. 151. 119846. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2019.119846>

4. Astuty E., Sudirman I., & Aryanto R. Sustainable resilience strategy: unleash the micro-businesses's potential in the digitalization and sustainability era. *Cogent Business & Management*. 2024. Vol. 11. Issue 1. DOI: <https://doi.org/10.1080/23311975.2024.2313672>

Iryna KOLOS,
Ph.D., Associate Professor,
Department of Management,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Ukraine

RESILIENCE OF BUSINESS ECOSYSTEMS AS A STRATEGIC IMPERATIVE FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT UNDER CONDITIONS OF TRANSCENDENCE

Abstract. The resilience of the business ecosystem under a transcendent external environment is substantiated. It is proven that the synergy of Lean methods, digitalization, and leaders' emotional intelligence is a strategic imperative for implementing the Sustainable Development Goals, with a focus on ensuring an acceptable level of business ecosystem resilience.

Keywords: resilience, business ecosystems, strategic imperative, sustainable development, conditions of transcendence

References

1. Ford, S., Elalfy, A., Wilson, J., & Weber, O. (2021). Business resilience in the Sustainable Development Goals (SDGs) era: A conceptual review. *Corporate Governance and Sustainability Review*, 5(4), 8–19. DOI: <https://doi.org/10.22495/cgsrv5i4p1>
2. Ramezani, J., & Camarinha-Matos, L. (2020). Approaches for resilience and antifragility in collaborative business ecosystems. *Technological Forecasting and Social Change*, 151, Article 119846. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2019.119846>
3. Ciasullo, M., Chiarini, A., & Palumbo, R. (2023). Mastering the interplay of organizational resilience and sustainability: Insights from a hybrid literature review. *Business Strategy and the Environment*, 32(2), 1418–1446. DOI: <https://doi.org/10.1002/bse.3530>
4. Astuty, E., Sudirman, I., & Aryanto, R. (2024). Sustainable resilience strategy: Unleash the micro-businesses's potential in the digitalization and sustainability era. *Cogent Business & Management*, 11(1), Article 2313672. DOI: <https://doi.org/10.1080/23311975.2024.2313672>